

การพัฒนา รูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง

พุทธร ไขว้สูงเนิน^{1*} วราภรณ์ เต็มแก้ว² และ อภिरดา นามแสง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง และ 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการให้สอดคล้องต่อความต้องการที่แท้จริงของคนพิการตามมาตรฐานสากล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรม และข้อมูลทุติยภูมิ 2) การศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานด้วยการเข้ารับฟังการสัมมนา แลการบรรยายทางวิชาการ 3) การสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง 4) การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนคนพิการภายในงานสัมมนา 5) การสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มคนพิการในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก และสรุปผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคและใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ผลของการวิจัยพบว่า 1) สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการที่ได้รับการปรับปรุงให้ถูกต้องตามรายการที่ระบุในกฎกระทรวงคมนาคม มีจำนวน 9 รายการ ได้แก่ (1) ประตูคนพิการ (2) พื้นสำหรับจอดรถเข็น (3) ทางลาด (4) ราวจับ (5) ห้องน้ำคนพิการ (6) ลิฟต์คนพิการ (7) ที่จอดรถคนพิการ (8) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และ (9) จุดบริการข้อมูลคนพิการ รายการที่ไม่สามารถใช้งานได้ คือ โทรศัพท์สาธารณะคนพิการ 2) ท่าอากาศยานดอนเมือง เลือกใช้แนวทางของกฎกระทรวงคมนาคม ร่วมกับหลักการออกแบบอารยสถาปัตย์ ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ และ 3) ท่าอากาศยานดอนเมือง ควรนำหลักการออกแบบบริการมาใช้ควบคู่ไปกับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ

คำสำคัญ: สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ท่าอากาศยานดอนเมือง อารยสถาปัตย์ การออกแบบบริการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน

² อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการการบิน กองวิชาการบริหารการบิน สถาบันการบินพลเรือน

³ อาจารย์ สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์การบิน กองวิชาอิเล็กทรอนิกส์การบิน สถาบันการบินพลเรือน

* ผู้ประสานงาน โทร. 08-3018-5458 อีเมล: putthaporn.c@airportthai.co.th

The Facilitation Models Development for Disabled Persons at Don Mueang International Airport

Putthaporn Chowsungnearn^{1*} Waraporn Temkaew² and Apirada Namsang³

Abstract

The purposed of research are: 1) studying the circumstance of facilities for persons with disability at Don Mueang International Airport 2) studying the development of facilities models for the persons with disability at Don Mueang International Airport and 3) giving ideas for develops the facilities for persons with disability. The research methodology included: 1) studying the secondary information 2) attending and observing without participation in academic conference 3) surveying the facilities for persons with disability at Don Mueang International Airport 4) interviewing the eleven samples as four executive persons of Don Mueang International Airport, one specialist in facilitation law, one specialist in facilitation design and five disabled persons by in-depth interviews 5) observing the behavior of disabled person while using facilities after that analysis by triangulation examination. The findings of this research were as follows: 1) The circumstance of facilities for persons with disability at Don Mueang International Airport, that have been improving as (1) the entrance doors number two at the third floor (2) the space for wheelchair parked (3) the ramp (4) the grab bar (5) the toilet for disabled person (6) the elevator for disabled person (7) car parking for disabled person (8) the information signs for disabled person (9) the information point for disabled person and public telephone was found that cannot use 2) the facilitation models for disabled persons have been developing by the ministerial regulation of the Ministry of transportation combines with the universal design to served disabled needs and 3) the service design should be use in case of some facilities cannot development.

Keyword: Facilitation for the disabled, Don Mueang International Airport, Universal design,
Service design

¹ Graduate student, Aviation Management, Civil Aviation Training Center Thailand

² Lecturer, Aviation Management Department, Civil Aviation Training Center Thailand

³ Lecturer, Avionics Department, Civil Aviation Training Center Thailand

* Corresponding author Tel. 08-3018-5458 e-mail: putthaporn.c@airportthai.co.th

1. บทนำ

จากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 [1] ที่มีการบูรณาการแนวความคิดจากทุกภาคส่วน โดยมีผลลัพธ์ คือ คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่มีความสุข และข้อมูลประมวลผลฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ณ วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 [2] ที่ระบุว่า ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการทั้งหมด 1,683,664 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของประชากรไทยทั้งหมด โดยจำนวนคนพิการที่เพิ่มขึ้นนี้ ถือเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการเรียกร้องสิทธิของคนพิการตามหลักการสิทธิมนุษยชน (Human right) ในรัฐธรรมนูญ และรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของคนพิการด้วยแนวความคิดการดำรงชีวิตอย่างอิสระ (Independent living) [3] นำไปสู่การผลักดันให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ อาคาร สถานที่ ตลอดจนยานพาหนะสาธารณะ อีกด้วย

กระทรวงคมนาคมได้สนองนโยบายดังกล่าว ด้วยการบังคับใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2556 กับหน่วยงานในสังกัดทั้งหมดภายใต้โครงการ Pilot project [4]

ท่าอากาศยานดอนเมือง เป็นหนึ่งในท่าอากาศยานภายใต้การกำกับดูแลของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่เตรียมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าว และยังเพิ่มหลักการของการออกแบบอารยสถาปัตย์ (Universal design) [5] กับแนวความคิดการออกแบบบริการ (Service design) [6] ที่ผนวกเข้าไปในการดำเนินการออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบินของท่าอากาศยาน และสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการและคนทั่วไปในการมาใช้บริการอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางของการพัฒนารูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการให้สอดคล้องต่อความต้องการที่แท้จริงของคนพิการตามมาตรฐานสากล

3. ขอบเขตของงานวิจัย

3.1 ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางที่ ท่าอากาศยานดอนเมือง นำมาใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ซึ่งก็คือรายการของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ที่ระบุไว้กฎกระทรวงคมนาคม ว่าด้วยการกำหนดลักษณะ และจัดให้มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2556 [7] ร่วมกับแนวความคิดตามหลักการการออกแบบอารยสถาปัตย์ เพื่อให้เหมาะสมกับกิจการการบินของท่าอากาศยาน และการพัฒนารูปแบบของการบริการคนพิการที่มาใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมืองตามหลักการการออกแบบบริการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริง

3.2 ขอบเขตพื้นที่การวิจัย ได้แก่ พื้นที่ของอาคารระหว่างประเทศ อาคาร 1 ท่าอากาศยานดอนเมือง จำนวน 4 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่นอกเขตหวงห้าม 2) พื้นที่เขตหวงห้าม 3) พื้นที่เชิงพาณิชย์ และ 4) ลานจอดรถชั้นใต้ดิน

3.3 ระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2558 และเริ่มสัมภาษณ์ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

4.1 การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรม และข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ทฤษฎี แนวคิด กฎหมาย ระเบียบประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ จากหนังสือ วารสาร บทความ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 การศึกษาข้อมูลจากหน่วยงาน ได้แก่ 1) การเข้ารับฟังแนวทาง และนโยบายของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในการสัมมนาโครงการศึกษาการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในภาคขนส่งสำหรับคนพิการของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ระหว่างวันที่ 5 มกราคม ถึง วันที่ 1 ตุลาคม 2558 เป็นระยะเวลารวม 9 เดือน และ 2) การเข้าสังเกตการณ์ในการบรรยาย หัวข้อเรื่อง สนาบบินกับการให้บริการแก่ผู้พิการ หรือทุพพลภาพและคนชรา โดยหน่วยงานของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมโนโวเทล สุวรรณภูมิ

4.3 การสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.2556 กระทรวงคมนาคม

4.4 การสร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนพิการ 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน และผู้บริหาร 4 คน รวม 11 คน ภายในงานสัมมนาวิชาการ ตามข้อ 4.2

4.5 การสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มคนพิการทั่วไป ที่มาใช้บริการ ณ ทดม. ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558

เมื่อได้ข้อมูลครบแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

5.1 สภาพทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ที่ถูกจัดเตรียมไว้นั้น มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามโครงสร้างทางกายภาพของอาคาร ที่มีอายุการใช้งาน 101 ปี และเพื่อให้สามารถรองรับการใช้งาน อีกทั้งยังต้องเป็นไปตาม

รายการของกฎกระทรวง โดยรายการที่มีการปรับปรุงแล้วสามารถใช้งานได้จริงมีจำนวน 9 รายการ ได้แก่ 1) ประตูคนพิการ บริเวณทางเข้า-ออก ชั้น 3 ประตูที่สอง 2) ที่นั่งสำหรับคนพิการ หรือพื้นที่สำหรับจอดรถเข็นสำหรับคนพิการ บริเวณพื้นที่เขตหวงห้าม 3) ทางลาดบริเวณชานชาลา ชั้น 3 ขาออก และขาเข้า 4) ราวจับบริเวณพื้นที่นอกเขตหวงห้าม 5) ห้องน้ำคนพิการ มีครบทุกพื้นที่ของขอบเขตการวิจัย 6) ลิฟต์โดยสารสำหรับคนพิการ บริเวณทิศเหนือและทิศใต้ของอาคาร 7) ที่จอดรถสำหรับคนพิการ บริเวณชั้นใต้ดิน 8) ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และ 9) จุดบริการข้อมูลสำหรับคนพิการ

รายการที่อยู่ในระหว่างการจัดทำ จำนวน 3 รายการ ได้แก่ 1) คู่มือการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการแต่ละประเภทสำหรับเจ้าหน้าที่ประจำท่าอากาศยาน 2) คู่มือแปลภาษา/ ป้ายสัญลักษณ์ภาษาสำหรับเจ้าหน้าที่ประจำท่าอากาศยานเพื่อใช้สื่อสารกับคนพิการ และ 3) เจ้าหน้าที่ประจำท่าอากาศยานซึ่งผ่านการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทอย่างน้อย 1 คน เพื่อให้บริการคนพิการ

รายการที่มีการปรับปรุงแต่ไม่สามารถใช้งานได้จริง มีจำนวน 1 รายการ คือ โทรศัพท์สาธารณะสำหรับคนพิการ และรายการที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ 1) พื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการเห็น 2) อุปกรณ์นำพาคนพิการหรือรถเข็นคนพิการขึ้น และลงจากรถ 3) พื้นที่สำหรับหนีภัยของคนพิการ 4) การประกาศเตือนภัยสำหรับคนพิการทางการมองเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือสัญญาณไฟเตือนภัยสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และ 5) การประกาศข้อมูลสำหรับคนพิการทางการมองเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือป้ายแสดงความหมายสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย รวมเป็น 5 รายการ

5.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการของ ท่าอากาศยานดอนเมือง มีการพัฒนารูปแบบจากเดิมที่ยึดถือตามกฎกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ. 2555 นำมาสู่การพัฒนาตามรูปแบบอารยสถาปัตย์ และกฎกระทรวงคมนาคม ปี 2556 [8]

รูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ตาม กฎกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่า ด้วยการกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการ สาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555 นั้น เป็นการกำหนดให้มีรูปแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างกว้าง และรองรับความ ต้องการของคนพิการทุกคนที่มาใช้บริการต่าง ๆ ของ หน่วยงานรัฐ โดยไม่ระบุสถานที่ หรือยานพาหนะที่ ชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจของท่า อากาศยานด้านกิจการการบิน และสอดคล้องกับ ความ ต้องการที่แท้จริงของคนพิการที่มาใช้บริการแล้ว ท่า อากาศยานดอนเมือง จึงเปลี่ยนมาใช้รูปแบบตามกฎ กระทรวงคมนาคม ว่าด้วยการกำหนดลักษณะ และจัดให้ มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการ สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2556 นับตั้งแต่ มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา

6. การอภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ อาคาร 1 ท่าอากาศยานดอนเมือง มีการปรับปรุงเพื่อ รองรับการใช้งานของกลุ่มคนพิการได้เพียงบางรายการ เท่านั้น อีกทั้งยังไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้งาน และคนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงได้จริง เพราะรายการ ของสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว ยังอยู่ในขั้นตอนการ ปรับปรุงให้สมบูรณ์ บางรายการไม่สามารถปรับปรุงให้ใช้ งานได้เนื่องจากปัญหาโครงสร้างของอาคารที่มีความ เก่าแก่ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงให้เป็นไปตาม แนวความคิดอารยสถาปัตย์ เช่น ทางลาด เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ หรรษภร [9] เรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางสายตา กรณีศึกษา: อาคารผู้โดยสาร ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่พบว่า การ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพสำหรับคนพิการ ทางสายตาในอาคารผู้โดยสารยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ แท้จริงตามแนวคิดอารยสถาปัตย์ (universal design) ซึ่งแนวคิดนี้มุ่งเน้นการเข้าถึงการใช้งานของคนทุกกลุ่มใน สังคม ตามที่ Nicolo Del Castillo ให้คำจำกัดความ

เอาไว้ว่า “อารยสถาปัตย์ เป็นแนวคิดในการออกแบบที่ คำนึงถึงการใช้งาน สมประโยชน์ครอบคลุมสำหรับทุกคน โดยไม่ต้องมีการดัดแปลงพิเศษหรือเฉพาะเจาะจงเพื่อ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นการทำให้คนประเภทต่าง ๆ มี โอกาสในการใช้สถานที่ได้อย่างเท่าเทียมกัน และสามารถ อยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปได้อย่างปกติสุข”

จากการวิจัยยังพบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบของ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการ ณ ท่าอากาศยาน ดอนเมือง ที่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาปฏิบัติตาม กฎกระทรวงคมนาคม ข้อ 16 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมาย ลำสุดท้าย การกำหนดให้แต่ละหน่วยงานในภาคขนส่ง สังกัดกระทรวงคมนาคม ต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก รายการใดบ้าง เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดปัญหา ข้ำซ้อนกันในการจัดซื้อให้บริการ และกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบในการให้บริการแก่คนพิการจากอุปกรณ์ แต่ละประเภทอย่างชัดเจน ตรงตามทีระบุไว้ในรายการ ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ตามข้อ 16 วรรคสอง ที่เป็นรายการแนบท้าย นั้น ถือว่าเป็นการพัฒนารูปแบบ มาจากการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับเดิม ซึ่งเป็นผลดีใน การปฏิบัติงาน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อเพชร [3] เรื่อง แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิมให้เป็นไปตาม กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงว่าตลอด ระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีความพยายามพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมาโดย ตลอด และได้เริ่มมีความชัดเจนในปี 2548 หลังจากที่ถู กปล่อยปละละเลยมานานนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวงว่าด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการ พ.ศ. 2542 ผลของการปฏิบัติตาม กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ 1) ลดการขัดแย้งในการโยนความ รับผิดชอบให้พ้นตัวระหว่างสายการบิน ผู้ประกอบการ เชิงพาณิชย์ และท่าอากาศยาน 2) มีการสร้างความ รับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น และ 3) ทำให้เกิดความ คล่องตัวในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับ กิจการภาคการขนส่ง

หลักการออกแบบอารยสถาปัตย์ และหลักการ ออกแบบบริการ เริ่มถูกนำมาปรับใช้ควบคู่ไปกับ

จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงบางส่วนเท่านั้น คนพิการยังคงไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางตลอดเส้นทางอย่างต่อเนื่อง แต่ ท่าอากาศยานดอนเมือง พยายามปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้น โดยยึดหลักการดังกล่าวเพิ่มเข้ามาเพื่อให้มีจำนวนครบ ตามหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วม และการรู้จัก สามัคคี และสอดคล้องกับ อนุชา [10] พบว่า ระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นระบบขนส่งที่สร้างขึ้นใหม่ นั้น ควรเป็นระบบที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้ครบ และทำการปรับปรุงระบบเดิมที่มีอยู่ให้สามารถต่อเชื่อมกับระบบใหม่ ซึ่งจะ使人พิการมีระบบโครงข่ายของการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะที่สมบูรณ์

คนพิการที่ใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมืองยังไม่สามารถเข้าถึงรายการของสิ่งอำนวยความสะดวกได้ มีการพบปัญหาการใช้งานของคนพิการที่ท่าอากาศยาน เช่น รถเข็นคนพิการมีจำนวนน้อย การมองข้ามความต้องการของคนพิการ เป็นต้น สอดคล้องกับ วรณนา [11] ได้แก่ 1) พบการเลือกปฏิบัติ การให้สิทธิ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน และการละเมิดสิทธิคนพิการ เช่น คนพิการไม่สามารถเลือกที่นั่งเองได้ 2) แนวทางการปฏิบัติของแต่ละสายการบินไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ขาดการประสานงานที่ดี ระหว่างสายการบิน และท่าอากาศยาน เช่น เครื่องบินไม่สามารถจอดที่สะพานเทียบเครื่องบินได้ทุกครั้ง และรถยกคนพิการพร้อมรถเข็นคนพิการขึ้นเครื่องบิน (High Lift) มีให้บริการไม่ครบทุกท่าอากาศยาน และในท่าอากาศยานที่มีรองรับ ก็ไม่มีการนำมาให้บริการ เป็นต้น 4) รถเข็นคนพิการสาธารณะที่จัดเตรียมไว้บริการไม่ได้มาตรฐานการรับรองความปลอดภัย และ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการที่จัดเตรียมไว้ นั้น ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด คนพิการไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เช่น คนพิการไม่สามารถเข้าใช้บริการร้านอาหารต่าง ๆ ภายในท่าอากาศยานได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการทำการวิจัยเกี่ยวกับสิ่ง

อำนวยความสะดวกเพื่อคนชราได้ โดยจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ผู้โดยสารที่มาใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ส่วนใหญ่เป็นคนชรา และมีการใช้อุปกรณ์หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าคนพิการ เช่น รถเข็นคนพิการ ที่นั่งรอสำหรับคนพิการ ห้องน้ำคนพิการ

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรใช้วิธีการสำรวจความต้องการของกลุ่มคนประเภทอื่น ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และสตรีมีครรภ์ ที่มาใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ด้วยแบบสอบถาม เนื่องจากจะได้ทราบถึงความต้องการในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก ๆ อย่างแท้จริง และควรศึกษารูปแบบของการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีเส้นทางเชื่อมโยง หรือเกี่ยวข้องกับการมาใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง เพื่อพัฒนารูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการและผู้ใช้บริการทุกกลุ่มเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างร่วมกัน

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] Ministry of Social Development and Human Security. (2011). Life Quality Development Plan4 B.E. 2555 - 2559. Bangkok : Theppenvanich Press. (In Thai)
- [2] Ministry of Social Development and Human Security. (2015). [online]. The statistic of Disabled persons on October 2015. [cited 13 October, 2015]. Available from : <https://www.m-society.go.th/> (In Thai)
- [3] Chorpech Panraluk. (2006). Guidelines for Building Renovation to Follow the Access to Public Facilities for Disabled Persons Regulations B.E.2548 (2005): A Case Study of Chulalongkorn University. Master of Architecture. (Architecture), Faculty of Architecture, Chulalongkorn University. (In Thai)
- [4] Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2013). [online]. The Supporting Plan conference for Managing the Disabled Facilitations. [cited 13 November, 2015]. Available from : <http://dep.go.th/?q=th/node/155>. (In Thai)

- [5] Department of Public Works. (2013). Universal Design. 1. Bangkok : Department of Public Works. (In Thai)
- [6] Wisa Sotragool. (2014).[online]. Service Design is Co - Creative.[cited 12 October, 2015]. Available from E-mail: info@tcdc.or.th (In Thai)
- [7] Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2013). [online]. Ministerial Regulations of the Ministry of Transportation concerns Quality, Facilitation or Service Management in Buildings, Places, Vehicles and Transport Station for Persons with Disabilities Accessible B.E.2556. [cited 13 November, 2015]. Available from : <http://dep.go.th/?q=th/law/> (In Thai)
- [8] Kangana Chunsakul. (August 8, 2015). Deputy Director of Landside Department, Airport of Thailand Plc. Interview. (In Thai)
- [9] Hussporn Aticomvitaya. (2012). Universal Design for Blind : Passenger Terminal of Suvarnabhumi Airport. Program of Public and Private Management, Graduate School, Silpakorn University. (In Thai)
- [10] Anucha Nilsriphaiwan. (2000). A Study of Accessibility of Public Transportation Systems for Disabled Persons in Bangkok and Its Vicinity. Master of Engineering, Department of Civil Engineering, King Mongkut's University of Technology Thonburi. (In Thai)
- [11] Wanna Suvanpreecha. (March 31, 2015). Architect Professional, Department of Public Works. Interview. (In Thai)